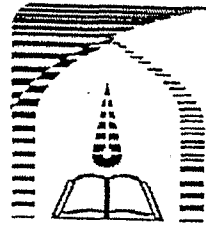

فانم علیان

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۱۹۲۸

دانشگاه تربیت مدرس

دانشکده علوم انسانی

عنوان:

بررسی و تحلیل هرمنوتیک محافظه کار با تکیه بر دونالد هرش
و دلالت‌های تربیتی آن

دانشجو:

نیره حاجی علیان

استاد راهنما:

دکتر خسرو باقری

استاد مشاور:

دکتر محسن ایمانی

تابستان ۸۶

۱۰۵۹۶۵

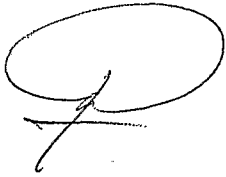
کتابخانه مرکزی
دانشگاه تربیت مدرس
تاسیس ۱۳۵۲

بسمه تعالی

خانم علیان

تأییدیه اعضای هیأت داوران در جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد
اعضای هیأت داوران نسخه نهایی پایان نامه خانم نیره حاجی علیان تحت عنوان
"تحلیل و بررسی هرمنوتیک محافظه کار با تکیه بر هرش و دلالت‌های تربیتی
آن" را از نظر فرم و محتوا بررسی نموده و پذیرش آنرا برای تکمیل درجه
کارشناسی ارشد پیشنهاد می‌کند.

امضا

اعضای هیأت داوران:

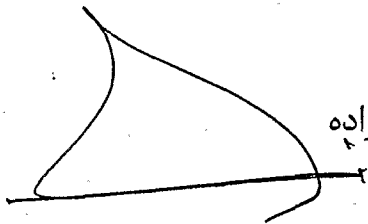
۱- استاد راهنما؛ دکتر خسرو باقری

۲- استاد مشاور؛ دکتر محسن ایمانی

۳- استاد ناظر؛ دکتر علیرضا صادق زاده

۴- استاد ناظر؛ دکتر اکبر رهنما

۵- نماینده تحصیلات تکمیلی؛ دکتر علیرضا صادق زاده

چکیده:

این تحقیق با هدف کلی بررسی دیدگاه هرمنوتیک محافظه کار با تمرکز بر دیدگاه هرش شکل گرفته و هدف اصلی آن تبیین دیدگاه هرمنوتیکی و تربیتی او می باشد. اگر چه هرش دارای آرای تربیتی ارزشمندی است؛ اما رابطه و پیوند این نظریات را با مبانی و اندیشه های فلسفی خود بدرستی روشن نکرده است. نظرات فلسفی هرش بر مبنای تمایز میان معنی و مقصود صورت گرفته است. او بر این باور است که با تمایز میان معنی و مقصود می توان بر مشکلات تفسیر فائق آمد و به معنی اصلی مؤلف دست یافت. به اعتقاد هرش حوزه فهم و تفسیر، معنی است و حوزه قضاوت و نقد، مقصود است. سپس دیدگاه تربیتی هرش درباره محتوای روشهای تدریس، انواع آزمون و ارزشیابی، معلم، برنامه درسی و نظریه دانش و یادگیری ارائه شده است. نظریات تربیتی او بر مبنای سواد فرهنگی و دانش مبنایی بنیان شده است. به اعتقاد هرش سواد فرهنگی آنچیزی است که همه دانش آموزان بایستی از آن آگاه باشند؛ زیرا بواسطه آن فرصتهای یادگیری بطور یکسان میان دانش آموزان گسترده خواهد شد. بنابراین از این طریق می توان دموکراسی را در جامعه آموزش و پرورش ایجاد نمود. هدف آموزش و پرورش از دیدگاه هرش انتقال این اطلاعات به دانش آموزان است و این امر را وظیفه نسل بزرگسال جامعه می داند. روش یادگیری از دید او تکرار و تمرین است و با توجه به سواد فرهنگی سعی دارد که آن را تبدیل به یادگیری معنا دار نماید. در انتها به نقدهای وارده بر دیدگاه هرش پرداخته شده است. تأکید بر محتوا و حفظ طوطی وار آن، ارائه اطلاعات یکسان به همه دانش آموزان و عدم توجه به تفاوت های فردی، اعتقاد به ماهیت بد آدمی و الزام تربیت برای او، معین نبودن حوزه فهم، تفسیر، قضاوت و نقد، اعتقاد به فهم متن بر حسب مفاهیم خودش و تأکید بر ثبات معنی متن از جمله نقدهایی است که بر دیدگاه تربیتی و فلسفی هرش وارد شده است.

واژگان کلیدی؛

هرمنوتیک محافظه کار، هرش، فهم، تفسیر، دانش مبنایی، سواد فرهنگی، تفکر انتقادی

تشکر و قدردانی

خداوند بزرگ را سپاسگذارم که به اینجانب توفیق ادامه تحصیل و استفاده از محضر اساتید بزرگواری را فراهم نمود. همچنین به اینجانب توفیق عطا فرمود تا در انجام پایان نامه بتوانم از راهنمایی، مشاوره و همکاری اساتید دلسوز بهرمنند شوم. لذا در اینجا بر خود لازم می دانم تا از تمام اساتید بزرگواری و افرادی که در انجام این امر همکاری داشته اند، تشکر نمایم؛

از جناب آقای دکتر باقری "استاد محترم راهنما" که در طول اجرای این تحقیق همواره از راهنمایی های ارزنده و مفیدشان استفاده نموده ام

از جناب آقای دکتر ایمانی "استاد محترم مشاور" که در اجرای پایان نامه همواره مشوق اینجانب بوده و از مشاوره های ارزنده علمی دریغ ننموده و همچنین در دفاع از پایان نامه در زمان مقتضی کمال همکاری را با اینجانب نموده اند.

از جناب آقای دکتر فردانش "مدیر محترم گروه" که در زمان تصویب پایان نامه راهنمایی ارزنده ای را به اینجانب نموده اند

و در آخر از آقای دکتر مهرمحمدی "مدیر محترم گروه" (در زمان دفاع پایان نامه) که کمک شایان توجهی در دفاع از پایان نامه به اینجانب نموده اند، تشکر می نمایم.

تقدیم

به پدر

و

مادر

فصل اول؛

کلیات تحقیق

۲	۱-۱ مقدمه
۴	۲-۱ بیان مسئله
۷	۳-۱ سؤالات تحقیق
۷	۴-۱ فرضیات تحقیق
۸	۵-۱ اهداف تحقیق
۸	۶-۱ روش تحقیق
۸	۷-۱ ضرورت تحقیق
۹	۸-۱ تعریف واژگان کلیدی

فصل دوم؛

مبانی نظری و پیشینه تحقیق

۱۱	۱-۲ پیشینه نظری تحقیق
۲۹	۲-۲ هرمنوتیک محافظه کارانه
۳۱	۳-۲ اصول هرمنوتیک محافظه کار
۳۲	۱-۳-۲ دور هرمنوتیکی
۳۴	۲-۳-۲ اصل بازتولید
۳۶	۳-۳-۲ اصل کاربرد
۳۷	۴-۳-۲ اصل عینیت

متفکران مکتب محافظه کار

۴۱	۴-۲ شلایرماخر
۴۳	۱-۴-۲ شناخت از دیدگاه شلایرماخر
۴۴	۲-۴-۲ فهم در مقام عملی بازسازی کننده
۴۵	۳-۴-۲ معنا بازسازی ذهن مؤلف
۴۵	۴-۴-۲ فهم متون فرهنگی دیگر
۴۶	۵-۴-۲ فهم هرمنوتیکی در مقام فهم سبک

صفحه	فهرست مطالب	عنوان
۴۶	.....	۶-۴-۲ انواع تفسیر
۴۷	.....	تفسیر نحوی (دستوری)
۴۷	.....	تفسیر فنی یا روانشناختی
۴۹	.....	۷-۴-۲ تفسیر تمثیلی
۵۰	.....	۸-۴-۲ هرمنوتیک در مقام دانشی نظام مند
۵۰	.....	۵-۲ ویلهلم دیلتای
۵۲	.....	۱-۵-۲ علوم انسانی در برابر علوم طبیعی
۵۵	.....	۲-۵-۲ جهان بینی
۵۵	.....	۳-۵-۲ فلسفه زندگی
۵۶	.....	۴-۵-۲ ضابطه هرمنوتیکی دیلتای
۵۹	.....	۵-۵-۲ تاریخمندی در علم هرمنوتیک
۶۱	.....	۶-۵-۲ اهمیت تفکر دیلتای برای علم هرمنوتیک
۶۱	.....	۷-۵-۲ موضوع هرمنوتیک
۶۳	.....	۶-۲ اریک، دونالد، هرش
۶۵	.....	۱-۶-۲ انتقادات هرش
۶۹	.....	۲-۶-۲ معنی لفظی
۷۱	.....	۳-۶-۲ قابلیت بازتولیدی
۷۴	.....	۴-۶-۲ معین بودن: معنی لفظی
۷۶	.....	الف. معین بودن؛ نمونه
۷۷	.....	ب. معین بودن؛ معنی نشانه ای و نا آگاهانه
۷۹	.....	ج. معین بودن؛ معنی و موضوع ذهنی
۸۰	.....	د. معین بودن؛ معنی و دلالت
۸۱	.....	۷-۲ سابقه پژوهشی

فصل سوم:

مبانی فلسفی و تربیتی هرش

۹۴	.....	۳-۱ مبانی فلسفی
۹۴	.....	۱-۱-۳ فهم و تفسیر
۹۶	.....	۲-۱-۳ داوری و نقد
۱۰۰	.....	۳-۱-۳ اعتباریابی تفسیر

۱۰۳	..... ۴-۱-۳ منطق اعتبار دهی؛ اصول احتمالات
۱۰۵	..... ۵-۱-۳ شواهد تفسیر
۱۰۹	..... ۶-۱-۳ روشها، قواعد، قانون و اصول
۱۱۳	..... ۷-۱-۳ معنا و مقصود
۱۱۴	..... ۸-۱-۳ تفسیر عینی
۱۱۶	..... ۹-۱-۳ دوافق معنای متن
۱۱۸	..... ۱۰-۱-۳ بررسی معنای متن
۱۲۱	..... ۲-۳ مبانی تربیتی
۱۲۱	..... ۱-۲-۳ ماهیت آدمی
۱۲۲	..... ۲-۲-۳ نظریه دانش
۱۲۲	..... - تقسیم بندی دانش
۱۲۳	..... - نظریه یادگیری
۱۲۴	..... الف - دانش پیشین مؤثر در یادگیری بعدی
۱۲۴	..... ب - معنی دار بودن یادگیری
۱۲۵	..... ج - ترکیب کلیت با مثال
۱۲۵	..... د - توجه، تعیین کننده یادگیری
۱۲۷	..... ه - تکرار و بازگویی امری ضروری برای یادگیری
۱۲۹	..... و - آموزش ضمنی برای نوآموزان تأثیر کمتری دارد.
۱۳۰	..... ۳-۲-۳ فلسفه آموزش و پرورش
۱۳۱	..... ۴-۲-۳ هدف آموزش و پرورش
۱۳۲	..... ۵-۲-۳ فرهنگ پذیری
۱۳۳	..... ۱-۵-۲-۳ فرهنگ آموزی
۱۳۴	..... ۶-۲-۳ وظایف مدارس
۱۳۵	..... ۱-۶-۲-۳ انصاف در مدارس
۱۳۶	..... ۱-۶-۲-۳ اندازه کلاس درس
۱۳۸	..... ۷-۲-۳ انواع برنامه درسی
۱۴۱	..... ۸-۲-۳ محتوا
۱۴۱	..... ۱-۸-۲-۳ سواد فرهنگی

۱۴۷	..... تأثیرات سواد فرهنگی	•
۱۴۷	..... حافظه و سواد فرهنگی	
۱۴۸	..... روخوانی	
۱۵۰	..... مهارت آموزی	
۱۵۲	..... سواد اجتماعی	
۱۵۴	..... فرصتهای آموزشی	
۱۵۵	..... ۲-۸-۲-۳ تفکر انتقادی	
۱۵۷	..... ۹-۲-۳ معلم	
۱۵۸	..... ۱۰-۲-۳ روش تدریس	
۱۵۸	..... ۱-۱۰-۲-۳ آموزش اخلاق	
۱۶۰	..... ۲-۱۰-۲-۳ کاربرد فناوری در آموزش	
۱۶۱	..... ۱۱-۲-۳ آزمون مدارس	
۱۶۳	..... ۱-۱۱-۲-۳ آزمونهای عینی	
۱۶۴	..... ۱۲-۲-۳ رابطه دیدگاه هرمنوتیکی و دیدگاه تربیتی هرش	
۱۶۴	..... ۱-۱۲-۲-۳ سواد فرهنگی و اصول هرمنوتیکی محافظه کار	

فصل چهارم؛

نقد و بررسی

۱۶۸	..... نکات مثبت دیدگاه هرش
۱۶۸	..... نقدهای وارده بر دیدگاه هرش
۱۶۹	..... الف - نقدهای فلسفی
۱۷۱	..... ب - نقدهای تربیتی
۱۷۳	..... ج - نقد فلسفه آموزش و پرورش

فصل پنجم؛

۱۷۶	..... نتیجه گیری و پیشنهادات پژوهش
۱۸۷	..... منابع

فصل اول

کلیات تحقیق

این تحقیق با هدف کلی بررسی دیدگاه متفکران هرمنوتیک محافظه کار با تکیه بر دیدگاه هرمنوتیکی و آموزشی هرش صورت پذیرفته است. هدف اصلی این تحقیق، تبیین دیدگاه هرمنوتیک فلسفی هرش و کاربرد آن برای فرایند تعلیم و تربیت می باشد.

امروزه جدیدترین تئوری های مطرح شده در زمینه تعلیم و تربیت دانش آموزان را در متن قرار داده است. چنانچه گیلد^۱ در مقاله اش تحت عنوان اشتراک و همپوشی تئوری های یادگیری بیان می دارد؛ "هر کدام از این تئوری فراگیر محور بوده و فراگیر مهمترین کانون توجه در سیستم آموزشی می باشد. این چنین مدارسی تمام توان خود را بکار می گیرند تا دانش آموزان، یادگیران موفق^۲ گردند." (Guild, 1997, p.21) دیوید پرپل^۳ با اشاره به پیچیدگی مفهوم تعلیم و تربیت از سویی و پیچیدگی دیدگاه هرمنوتیکی از سوی دیگر اظهار می دارد که "بررسی تعلیم و تربیت از دیدگاه هرمنوتیکی برای بسیاری چون امری نامعین، مبهم، بلکه غریب جلوه گر می شود." (Purpel, 1989, p.56)

در هرمنوتیک، هابرماس دارای نظرات صریحی در رابطه با تعلیم و تربیت می باشد. "اگر"^۴ بیان می دارد که به اعتقاد هابرماس، "هرمنوتیک در دو نقطه با معلم رابطه برقرار می نماید؛ یکی در جریان تحقیق و دیگری در جریان تدریس با انتقال معانی به دانش آموزان." (Eger, 1989, p.43) اگر از مباحث او نتیجه می گیرد که تحقیق و تدریس در علوم اجتماعی بایستی معطوف به فهم متقابل باشد؛ زیرا آن علمی هرمنوتیکی است. او از نظرات هابرماس برای تحلیل مسائل تربیتی استفاده می نماید.

هرمنوتیک محافظه کار، توسط متفکرانی چون شلایرماخر^۵، دیلتای^۶ و هرش^۷ مطرح شده که بر این باورند که متن دارای معنایی قطعی بوده و فهم متن، دریافت معنای اصیل و راستین یک متن است. بنابر این دیدگاه، موضوع فهم، معنای اولیه متنی است

¹ Guild

² Successful learner

³ Purpel

⁴ Eger

⁵ Schleirmacher

⁶ Wilhelm Ditley

⁷ Hirsch

که به ما رسیده و فهم آن صرفاً زمانی ممکن است که میان خواننده و مؤلف رابطه ای دو سویه بوجود بیاید. اساس و بنیان این رابطه از دیدگاه هرمنوتیک محافظه کار نیت مؤلف و خواست و اراده آگاهانه او در قرار دادن معناست. برپایه این اصل آنچه که فراسوی نیت آگاهانه مؤلف بیان می شود نیز قادر به شناسایی است. به اعتقاد شلایر ماخر "میان تفاسیر متفاوت، آنچه مقصود و نیت نویسنده است، نزدیکترین تفسیر به معنای اصلی و نهایی متن است. بنابراین رابطه اصلی میان مؤلف و خواننده، شکلی از همخوانی روانشناسیک است که به آسانی ایجاد نمی شود." (کاظم زاده، ۱۳۸۴، ص ۱۳)

نظرات هرمنوتیکی هرش بر تمایز مصداق و معنی بنیان نهاده شده است. به عبارتی تمایز بین معنی و مصداق، قانون تفسیر هرش می باشد. به باور هرش معنی در شرایط و موقعیت مؤلف قرار دارد و آنچه‌ی است که بوسیله متن و با استفاده از واژگان و علامات خاص ارائه شده است؛ اما مصداق برای امروز ما است و رابطه بین معنی و فرد، یک تصور، موقعیت و یا در حقیقت هر چیز قابل تصویری است. هرش معنا را وابسته به آگاهی دانسته و بر این باور است که معنای گزاره، سخن، اثر هنری، یا متن، از نیت و مقصود آگاهانه به کار برنده، مؤلف یا هنرمند منتج می شود.

در تعلیم و تربیت نیز هرش دارای نظرات برجسته ای می باشد. او مؤسس و رئیس نهاد غیرانتفاعی دانش اصیل در آمریکا است که به مدارس، معلمان و دانش آموزان خدماتی را ارائه می نماید. همچنین او یکی از اعضای برنامه ریزان درسی مدارس آمریکاست که محتوای آموزشی مورد نیاز دانش آموزان پایه های اول تا دوازدهم را تدوین می نمایند. نظریات تربیتی هرش بسیار گسترده می باشد و بر مبنای سواد فرهنگی و دانش اصیل خود، آنها را طراحی نموده است. دامنه این نظریات را می توان در اهداف، محتوا، روشهای تدریس، معلم، انواع آزمون، انواع برنامه درسی و .. به وضوح مشاهده نمود. در بحث سواد فرهنگی هرش بر این باور است که اطلاعات خاص و یکسانی را بایستی به دانش آموزان ارائه نمود که این امر باعث یکسان شدن سطح اطلاعات همه دانش آموزان و در نتیجه پیشرفت تحصیلی می شود. از این رو او سواد فرهنگی را موجد عدالت اجتماعی در مدارس می داند که به مرور زمان به جامعه انسانی منتقل خواهد شد.

واژه هرمنوتیک در یونان باستان متداول بوده است؛ لیکن، معمولاً دان هاور^۱ را نخستین کسی می‌دانند که این واژه را در عنوان کتاب خود، برای شناساندن گونه‌ای از دانش به کار برده است. از این رو، بررسی تاریخچه هرمنوتیک را از سده هفدهم میلادی آغاز می‌کنند و دوران پیش از آن را "پیش تاریخ" هرمنوتیک می‌نامند. این واژه از منظر ریشه‌شناختی، برگرفته از فعل یونانی Hermeneuin به معنای تفسیر کردن است و رابطه‌ای نیز با هرمس - خدای پیام‌رسان یونانیان - دارد. Hermeneuties شاخه‌ای از معرفت است و به حوزه عالم هرمنوتیک مربوط می‌شود. در عین حال، هرمنوتیک کاربرد اسمی و وضعی نیز دارد. گستره این تعریف‌ها، چنان است که ما را از دست‌یابی به تعریف همه تلاش‌های نظری موسوم به هرمنوتیک باز می‌دارد. مثلاً هرمنوتیک دیلتای از سنخ روش‌شناسی است، ولی هیدگر، شأن هرمنوتیک را تأمل در باب بنیادهای هستی‌شناختی فهم می‌داند. در هر حال، تعریف تسامحی پل ریکور^۲، برای سنخ‌شناسی این معرفت مفید است. در نگاه او "هرمنوتیک نظریه عمل فهم است در جریان روابطش با تفسیر متون." (هوی، ۱۳۷۸، ص ۷۱) برخی هرمنوتیک را تأملی فلسفی می‌دانند که می‌کوشد تا مفهوم فهمیدن را روشن کند. ریچارد پالمر در توضیح قلمرو هرمنوتیک و عدم احضار آن به هرمنوتیک فلسفی، آن را شامل سه مقوله کاملاً متمایز می‌داند: ۱- هرمنوتیک خاص (مجموعه اصول تفسیری ویژه برای هر شاخه معرفتی)؛ ۲- هرمنوتیک عام (روش‌شناسی فهم و تفسیر در شاخه‌های متعدد علوم) و هرمنوتیک فلسفی (تأمل فلسفی در پدیده فهم، بدون تمایل به ارائه روش‌های حاکم بر آن). جهت‌گیری‌های هرمنوتیکی و درون‌مایه‌های آن، منجر به پیدایش نحله‌های مختلف هرمنوتیک شد. گالاگر در یک تقسیم‌بندی هرمنوتیک را به گرایش‌های انتقادی، تندرو، میانه‌رو، و محافظه‌کار تقسیم می‌کند؛

در گرایش نقاد، کسانی چون هابرماس^۳ و کارل اتو آپل قرار دارند و معتقدند که با تأمل نقاد می‌توان از ارتباط با سنت آگاه‌تر شد و تا حدی از انحراف برخاسته از سوگیری ایدئولوژیک، فرهنگی و اجتماعی سنت مصون ماند. در گرایش تندرو کسانی چون

1 Dann Hauer

2 Paul Ricoeur

3 Edmond Husserl

نیچه^۱، هایدگر^۲ و مابعدساختارگرایانی چون فوکو و دریدا قرار دارند. به اعتقاد طرفداران این مکتب، به سبب خلاقیت موجود در تفسیر، همه روایتها از یک متن، احتمالی و نسبی است. در گرایش میانه رو، کسانی چون گادامر، ریکور و بتی^۳ قرار دارد. به اعتقاد متفکران میانه رو، تفسیر همواره خلاقانه است، بنابراین نمی توان از دستیابی به حقیقت عینی یا معنای مورد نظر مؤلف سخن گفت. در گرایش محافظه کار، کسانی چون شلایرماخر، دیلتای و هرش قرار می گیرند. "اندیشه کلی در این گرایش آن است که مفسر می تواند با اتخاذ روش صحیح و کار جدی به مقاصد مؤلف و حقیقت عینی مربوط به اثر دست یابد. از این گرایش با عنوان هرمنوتیک سنتی یا رومانیتیک نیز نام برده شده است." (باقری، ۱۳۸۲، ص ۷۸)

هرش یکی از متفکران این مکتب، میان معنای متن و دلالت آن تمایز قائل شده و به این موضوع که یک تأویل، مفید یا به لحاظ شخصی پر بار است یا نه، نمی پردازد. او صرفاً می خواهد بداند که آیا آن تأویل، معنای درست متن است یا نه و در پی ملاکی برای تأیید تأویل هایی است که صرفاً متوجه امر دلالت نیستند و پاسخ او نیات مؤلفی است که متن را آفریده است. هرش هدف اصلی از تأویل را - دست کم در اصل - بازسازی این موقعیت تألیفی می داند. او در این موضع از کتاب "قواعد تفسیری شلایرماخر" نوشته فردریش دانیل ارنست بهره می گیرد: "در یک متن معین، هر آنچه نیازمند تفسیر بیشتری است، باید انحصاراً از دریچه قلمرو زبانی مشترک میان نویسنده و ملتش توضیح داده و مشخص شود.... معنای هر واژه در یک عبارت معین باید بر طبق هستی مشترکش با سایر کلماتی که آن را احاطه کرده اند، تعیین شود." (میلر، ترجمه عباس زاده، ۱۳۸۳) در تعلیم و تربیت، هرمنوتیک محافظه کار به دو مقوله؛ سواد فرهنگی و تفکر انتقادی می پردازد. هرش، نظریه ای انسان شناختی از تعلیم و تربیت را مطرح می کند؛ این نظریه بر این مبنا استوار است که بر طبق مشاهدات انسان شناختی، شالوده تمام جوامع انسانی بر آگاهی های مشترک خاص قرار گرفته است. هدف اساسی در این دیدگاه، فرهیختگی است. این دیدگاه، نظریه طبیعی و نیز نظریه نسبیت فرهنگ ها را می پذیرد و سوادآموزی فرهنگی را برای زندگی اجتماعی، اقتصادی و شهروندی ضروری می داند. هرش بر فراگیری دانش خاص تأکید کرده و

1 Nietzsche

2 Martin Heidegger

3 Betti

معتقد است که "دانش آموزان باید اطلاعات خاصی نظیر؛ قانون اساسی دولتها، مهارتهای زبانی و ریاضی، وقایع مهم تاریخ جهان، شاهکارهای هنری و ادبی را فرا بگیرند. همچنین او یادگیری واژگان وسیعی را برای دانش آموزان ضروری می داند؛ زیرا بر این باور است که آن وسیله ای برای کسب دانش و اطلاعات وسیع است و دانش وسیع، کلیدی برای تعمیق دانش و توانمند کردن دانش آموزان برای فراگیری چیزهای جدید است." (Coppla,2001,p.1)

هرش هدف از آموزش را کسب دانش عمومی¹ دانسته و معتقد است که دانش عمومی بدون توجه به نژاد، قومیت و طبقه اجتماعی، افراد را در انجام وظایف زندگیشان ماهر می سازند. وی دانش عمومی را کسب حقایق دانسته و بر این باور است که مهارت عقلانی در پی کسب حقایق بدست می آید و آنرا برای داشتن رابطه اجتماعی آسان تر، ضروری می داند. (Hirsch,2004,p.2) او بر یادگیری خواندن و نوشتن تأکید کرده و آن را کلید اغلب پیشرفتهای کلاسی می داند؛ زیرا نقص در خواندن و نوشتن، توانایی فرد را برای استفاده از فرصتها و آزادی ها محدود می کند. وی حقایق و کتابهای خاصی را دارای ارزش ذاتی دانسته و اصلاحات آموزشی، مسائل اجتماعی، سیاسی و اقتصادی را مورد انتقاد قرار داده و پیشرفت گرایی را علت از بین رفتن سواد فرهنگی در جامعه آمریکا می داند

حال با توجه به اینکه در جامعه کنونی ما، از یک طرف محافظه کارانی - نه تنها سیاسی بلکه فرهنگی - وجود دارند که بر انتقال ارزشهایی ثابت از نسلی به نسل دیگر اعتقاد دارند و از طرف دیگر روشهای تربیتی رایج در مدارس ما (تکرار و تمرین، حفظ طوطی وار، تکالیف درسی) تا اندازه ای با دیدگاه آموزشی هرش همخوانی دارد؛ در این تحقیق بر آنیم تا نقاط قوت و ضعف آموزش و پرورش متأثر از دیدگاه هرمنوتیک محافظه کار را ترسیم نماییم تا زمینه ای شود برای اندیشیدن در مورد نقاط قوت و ضعف دیدگاه محافظه کارانی که به گسترش این دیدگاه در آموزش و پرورش جامعه ما گرایش دارند.

۱-۳ سوالات تحقیق؛

۱. مؤلفه های اساسی دیدگاه هرمنوتیک محافظه کار و متفکران آن (شلایرماخر، دیلتای و هرش) کدام است؟
۲. دیدگاه هرمنوتیک محافظه کار و متفکران آن (شلایرماخر، دیلتای و هرش) چه اهدافی را برای تعلیم و تربیت پیشنهاد می کند؟
۳. دیدگاه هرمنوتیک محافظه کار و متفکران آن (شلایرماخر، دیلتای و هرش) چه اصولی را برای تعلیم و تربیت پیشنهاد می کند؟
۴. دیدگاه هرمنوتیک محافظه کار و متفکران آن (شلایرماخر، دیلتای و هرش) چه روشهایی را برای تعلیم و تربیت پیشنهاد می کند؟
۵. انتقادات بیرونی وارده بر مکتب هرمنوتیک محافظه کار و متفکران آن (شلایرماخر، دیلتای و هرش) کدام است و این انتقادات تا چه اندازه وارد است؟
۶. چه انتقادات درونی ای بر مکتب هرمنوتیک محافظه کار هرش مطرح شده و این انتقادات تا چه اندازه وارد است؟

۱-۴ فرضیات تحقیق؛

۱. مؤلفه اساسی در دیدگاه هرمنوتیک محافظه کار و متفکران آن (شلایرماخر، دیلتای و هرش)، رسیدن مفسر به قصد و نیت مؤلف است.
۲. هدف اصلی آموزش و پرورش در دیدگاه هرمنوتیک محافظه کار و متفکران آن (شلایرماخر، دیلتای و هرش)، انتقال دانش از نسلی به نسل دیگر است.
۳. اصول تربیتی دیدگاه هرمنوتیک محافظه کار و متفکران آن (شلایرماخر، دیلتای و هرش) مبتنی بر عدم توجه به فردیت دانش آموز و آموزش اطلاعات یکسان و خاص به تمام دانش آموزان است.
۴. روش های تربیتی دیدگاه هرمنوتیک محافظه کار و متفکران آن (شلایرماخر، دیلتای و هرش) مبتنی بر روشهای قدیمی چون؛ سخنرانی، مباحثه و پرسش و پاسخ است
۵. مکتب هرمنوتیک محافظه کار و متفکران آن (شلایرماخر، دیلتای و هرش) به این دلیل که آموزش را مبتنی بر تکرار و تمرین و حفظ کردن می داند، مورد انتقاد قرار گرفته است.

۶. متفکران هرمنوتیک محافظه کار، هرش را به دلیل بکار بردن مفهوم "پدیدار شناختی" معنا به جای مفهوم "روانشناختی معنا" مورد انتقاد قرار داده اند.

۱-۵ اهداف تحقیق:

۱. شناسایی مؤلفه های اساسی دیدگاه هرمنوتیک محافظه کار هرش.
۲. تشخیص هدفهای اصلی آموزش و پرورش در دیدگاه هرش.
۳. ارائه اصول تربیتی مبتنی بر دیدگاه هرش.
۴. بیان روشهای تربیتی مبتنی بر دیدگاه هرش.
۵. بیان نقدهای بیرونی وارده بر دیدگاه هرمنوتیک محافظه کار هرش.
۶. شناسایی نقدهای درونی وارده بر دیدگاه هرمنوتیک محافظه کار هرش.

۱-۶ ضرورت تحقیق

از یک طرف دیدگاه هرمنوتیکی در دهه های اخیر احیای مجدد یافته و در عرصه علوم انسانی تأثیر گذار بوده است؛ به طوری که طرفداران این دیدگاه از آن به عنوان شیوه ای نوین در فرایند تعلیم و تربیت یاد نموده اند. از سوی دیگر کتاب سواد فرهنگی هرش یکی از مهمترین و پرفروش ترین کتب سال آمریکا است که با استقبال زیادی روبرو شده که او را در زمره صاحب نظران تربیتی معاصر قرار می دهد. این نکات ضرورت پژوهش در مبانی فلسفی هرمنوتیکی هرش و بررسی نظرات تربیتی و تبیین دلالتهای تربیتی آن را برای تعلیم و تربیت نمایان می کند.

۱-۷ روش تحقیق

پژوهش حاضر، پژوهشی توصیفی - تحلیلی است که به صورت کیفی دیدگاه هرمنوتیک هرش را بررسی می کند. در این تحقیق از روش کتابخانه ای برای گردآوری اطلاعات استفاده می شود و در نقد تفکرات این مکتب، ابتدا با رجوع به منابع انگلیسی و فارسی نقدهایی که به این مکتب و متفکران آن وارد شده است را جمع آوری نموده و سپس با توجه به دیدگاه نظرات آنها و همچنین پاسخهای هرش به این انتقادات، پاسخ نقدهای وارده را تا جائیکه امکان داشته است را بیان نموده ایم.

۸-۱ تعریف واژگان کلیدی؛

- هرمنوتیک^۱؛ نظریه و عمل تفسیر و تعبیر انواع متون بشری مثل متون مذهبی، سکولار، علمی و حتی عادی می باشد. (Keeves, 1990, p.156)
- هرمنوتیک محافظه کار^۲؛ یکی از انواع هرمنوتیک می باشد که متفکران آن معنا را با قصد مؤلف یکی می دانند و قائل به دستیابی به معنای مؤلف می باشند.
- هرش؛ یکی از متفکران هرمنوتیک محافظه کار می باشد که تمایز بین معنی و مصداق از نظرات برجسته اوست. از جمله کتابهای وی می توان از کتاب "اعتبار در تفسیر" و "سواد فرهنگی" او نام برد. او همچنین دارای آثار ارزشمندی در زمینه تعلیم و تربیت می باشد.
- فهم^۳؛ کشف معنای حادثه یا فعلی در یک زمینه اجتماعی خاص را فهم می گویند. (لیتل، ۱۳۷۱)
- تفسیر^۴؛ توضیح معنای یک متن است که اغلب همراه با نقد می باشد.
- دانش مبنایی^۵؛ دانشی است که همه دانش آموزان در آن مشترک می باشند و برای اینکه شخصی عنوان باسواد را دریافت نماید، بایستی آن را کسب نماید. این دانش شامل قانون اساسی دولتها، ریاضیات، مهارتهای زبانی، وقایع مهم در تاریخ جهان و شاهکارهای هنری، موسیقی و ادبیات است. (Copple, 2001, p.2)
- سواد فرهنگی^۶؛ سوادی فراتر از دانش رایج جامعه که هر کسی آنرا داراست و پایین تر از دانش متخصصان می باشد. بنابراین "سواد فرهنگی حدفاصل میان دانش رایج مردم و دانش متخصصان می باشد. (Hirsch, 1988, p.138)
- تفکر انتقادی^۷؛ فکر هدفمند منحصر به فردی که متفکر به طور منظم معیار و استانداردهای مدبرانه را برای فکر کردن برقرار نموده، مسئولیت ساختار تفکر را می پذیرد و آن را براساس استانداردها هدایت می نماید.

1 Hermeneutics

2 Conservative Hermeneutics

3 Understanding

4 Interpretation

5 Core knowledge

6 Cultural Literacy

7 Critical thinking

فصل دوم

پیشینه و مبانی نظری